

INNSPILL TIL VOLDTEKTSUTVALGET FRA OVERGREPSMOTTAKET I OSLO

ÅRSAKER

Drøft årsakene til voldtekt.

- Media normaliserer overgrep gjennom realityserier og glamorisering av voldelig sex.
- Porno er over alt og normaliserer voldelig og grenseoverskridende sex uten samtykke, dette påvirker tenningsmønsteret til dem som ser på.
- Tilgang til PC og mobil døgnet rundt fra lav alder betyr også tilgang til voldelig porno.
- Det er gode sjanser for å slippe straff etter å ha utsatt noen for overgrep.

Hvorfor har antall seksuallovbrudd økt?

- Vi tror økningen er reell, mye på grunn av årsakene nevnt over.
- Vi håper at noe av økningen også skyldes lavere terskel for å søke hjelp.
- Vi tror det er en økning av overgrep mot ungdom utført av jevnaldrende ungdom, kanskje på grunn av porno og at deler av ungdomskulturen er seksualisert.
- Kontakt og overgrep på nett har gitt en ny arena for overgrep og nye arenaer der overgriper kan komme i kontakt med ofre.

FOREBYGGING

Forebygging av voldtekt av barn:

Hva fungerer?

- Tidlig seksualundervisning, bør begynne i barnehagen, må naturligvis være alderstilpasset og sensitivt.
- Gi barn et språk for seksuelle temaer, både det som er fint og det som er vanskelig. - Skape en kultur for å si fra.
- Styrke lavterskeltilbud mot pedofile.

Hvilke grupper er særlig utsatt?

- Barn med nedsatt funksjonsevne
- Barn som er utsatt for omsorgssvikt
- Barn som faller utenfor
- Barn på asylmottak
- Barn i barnevernets omsorg

Har du forslag til nye tiltak?

- Seksualundervisningen må inkludere det som er komplisert.
- Seksualundervisningen bør gjentas hvert eneste år.
- Vi må snakke med barn og foreldre om porno.
- Kreve innlogging (med bank-ID?) til pornosider eller på annen måte gjøre dem utilgjengelige for barn.

- På skolen må seksualundervisningen bli mer omfattende, temaet bør nevnes ofte, og kan inngå i flere fag, f.eks. KRLE/etikk.
- Man må snakke om grenser, kanskje har det at man har vært opptatt av å fjerne skam bidratt til en misforståelse av at "alt er lov".
- Holdningskampanje rundt at barns grenser bør respekteres, barn bør ikke tvinges til å gi en klem.
- Problematisering av at vi har en kultur (særlig på nett) der barn seksualiseres og seksualiserer seg selv.
- Bedre mottak av barn under 14 år.

Forebygging av voldtekt av ungdom:

Hva fungerer?

- F.eks. «consent / cup of tea», «Kjernekar»-kampanjen.
- Ungdom er nysgjerrige på sex og vil gjerne tilegne seg kunnskap.
- Å være der ungdom er.
- Ungdom må lære å ha et kritisk blikk på porno og info om sex.

Hvilke grupper er særlig utsatt?

- Ungdom med psykisk utviklingshemming
- Ungdom i barnevernets omsorg
- Tidligere utsatte
- Ungdom som har vært utsatt for mobbing

Har du forslag til nye tiltak?

- Info om hva straffeloven / hva som er ulovlig.
- Det bør settes av ressurser til forebyggende arbeid rettet mot generelle arenaer for barn / ungdom slik som skoler og studiesteder.
- Det bør jobbes målrettet mot å forebygge at de som har vært utsatt (og som vi vet at dermed har økt risiko) blir utsatt igjen.
- Ungdommene må møtes der de er, det vil si på YouTube, SnapChat, TikTok og Instagram.
- De må få informasjon om at en potensiell overgriper kan være noen de kjenner.
- Ungdom må lære mer om nettvett, mtp nettovergrep og at folk ikke alltid er den de gir seg ut for på nett.
- Økt bevissthet rundt at ungdoms kjæreste-relasjoner også kan være voldelige.
- Unge homofile gutter er sårbare for utnyttning / overgrep, egne tiltak bør rettes mot dem.
- Egne tiltak rettet mot ungdom som selger sex / er i sugardaddy-relasjoner.
- Økt oppmerksomhet rundt at overgrep kan ligge bak fall i skoleprestasjoner.
- BUP bør bli flinkere til å plukke opp overgrep, mange pasienter behandles i lang tid for spiseforstyrrelser eller selvskading uten at noen spør om de har vært utsatt for overgrep.

Hvordan kan vi forebygge at barn / ungdom begår overgrep?

- Gutter må forstå alvoret i å tråkke over noen grenser.
- Gutter må lære om at en som ligger stille kanskje ikke samtykker til sex.
- Opplysningsarbeid rettet mot (gutte-)foreldre.

Forebygging av voldtekt av voksne:

Hva fungerer?

- Informasjon.
- Fastleger kan ta opp tidligere overgrepserfaringer.
- Forebygging må rettes mot gjerningsmann.

Hvilke grupper er særlig utsatt?

- Rusmisbrukere
- Psykiatriske pasienter
- Kvinner med minoritetsbakgrunn
- Kvinner med funksjonsnedsettelse

Forslag til nye tiltak?

- Voldtekt /overgrep må anerkjennes som en enorm folkesykdom
- Tiltak må rettes mot gjerningsmann
- Det bør opprettes flere rene kvinnetiltak i avrusning, i rusomsorgen og boliger til rusmisbrukere

STRAFFEFORFØLGNING

Hvorfor er det få som anmelder?

- Det tar for lang tid før saken blir avgjort
- For mange saker henlegges
- Det er del av sykdomsbildet, etterreaksjonene står i veien, folk trenger mer støtte
- Redsel for ikke å ha bli trodd
- Skam
- Feilaktig bilde av hva som er voldtekt, ser ikke på egen sak som «alvorlig nok»
- Mange har nok belastninger i livet fra før
- Dårlig møtt hos politiet
- Redsel for represalier
- Redsel for sosiale konsekvenser
- Redsel for motanmeldelse
- Skrudd bilde av hva som er normalt / hva man må tåle (porno bidrar til dette)

Hva kan få flere til å anmelde?

- At folk blir dømt
- Nytt lovverk som tar utgangspunkt i faktiske overgrep, ikke idéen om hva en voldtekt er
- Nytt lovverk må inkludere sex som starter frivillig, men som endrer karakter underveis
- Halsgrep må inn som eget punkt i nytt lovverk
- Saksprosessen må gå raskt så folk kan komme videre med livene sine (se til Sverige).
- Mer ressurser til det rettsmedisinske arbeidet
- Viktig at alle får gratis bistandsadvokat tidlig
- Se Kripos-rapporten

HELSE- OG OMSORGSTILBUDET

Vurdere det akutte og mer langsiktige tilbudet.

- Tilbudet er godt, i hvert fall i de større byene. Det bør være like godt tilbud i distriktene, tilbudet må være der pasientene er.
- Altfor få oppsøker tilbudet.
- Det er ikke alltid lett å få pasienter som trenger videre oppfølging etter de tre månedene de får på overgrepsmottak inn i spesialisthelsetjenesten /videre løp.
- Bedre hjelp for kroppslige symptomer.
- Akkutpsykiatrisk og avrusning bør være kjønnsdelt.

Hvordan kan tilbudet styrkes?

- Overgrepspasienter som fremdeles har mye symptomer etter tre måneder bør ha krav på videre oppfølging på overgrepsmottak evt en vurderingssamtale i spesialisthelsetjenesten.
- Det bør opprettes et kompetansesenter for overgrep.
- Det bør settes av midler til forskning og kompetanseheving ved overgrepsmottakene.
- Det bør settes av midler til informasjonskampanjer, slik at alle vet hvor de finner sitt nærmeste overgrepsmottak.
- Alle som jobber med overgrepsutsatte bør få veiledning, både for å sikre faglighet og for å forhindre utbrenthet.
- Bedre tolketjeneste.
- Bedre nettverk rundt sårbare grupper, samarbeid med andre, NAV.

NY KUNNSKAP

Hva er de viktigste forskningsspørsmålene?

- Halsgrep, både i overgrepspopulasjonen og i frivillig-sex-populasjonen.
- Helsekonsekvenser av overgrep, helst i et livsløpsperspektiv.
- Hva slags psykososial oppfølging virker?
- Hvem er gjerningsmann?
- Hva koster overgrep samfunnet?
- Det bør forskes på innvandrergupper, samarbeid med NAKMI?
- Det er for vanskelig å få tillatelse til å forske på overgrepsutsatte, hvilket innebærer at vi mangler viktig kunnskap.

REFERANSEGRUPPE

Hvem bør med?

- Ungdom
- Redd barna
- Erfaringskonsulenter
- Representanter for utdanningssektoren, fra barnehage og opp
- Barneombudet
- Vi bidrar gjerne!

Vi mener det bør opprettes et nasjonalt kompetansesenter for overgrep der det foregår pasientbehandling, men også forskes, undervises og drives forebyggende utadrettet arbeid.